

Handelingen – hoofdstuk 1

*Vertaling Bible Commentary van Andrew Wommack
Wiebrig Calderhead, 2008*

Inleiding op de Handelingen der Apostelen

Sinds de tweede eeuw na Christus is het gangbaar om het boek Handelingen "*De Handelingen der Apostelen*" te noemen. Om de inhoud van het boek vollediger en beter te begrijpen, zou het juist zijn om het "*De Handelingen van de Heilige Geest door de gelovigen*" te noemen. Het blijkt dat de "bedieningen" of "handelingen" van tien apostelen nooit worden genoemd, terwijl verschillende "handelingen" van gelovigen die geen apostelen waren wel worden beschreven (Hand. 8:5-8; 9:10-11, 17)¹.

Het boek Handelingen is in onze huidige wereld het grootste informatiehandboek over het werk van de Heilige Geest. Het is een praktische uitwerking van de Grote Opdracht (Matt. 28:18-20, Marcus 16:15-20, Lucas 24:46-49)² en het vervult letterlijk Marcus 16:20: "Doch zij gingen heen en predikten overal, terwijl de Here medewerkte en het woord bevestigde door de tekenen, die erop volgden." Het Griekse woord voor "medewerken", *SUNERGEO*, betekent letterlijk: "samenwerken", "in partnerschap werken met", en deze relatie tussen de Heilige Geest en de gelovige wordt door het hele boek Handelingen heen duidelijk afgeschilderd.

Terwijl de "vorige verhandeling" (het evangelie van Lucas) ging over "alles wat Jezus begonnen is te doen en te leren (Handelingen 1:1), beschrijft het boek Handelingen waar Jezus mee doorgaat te doen en te leren door de levens van de gelovigen (Zijn gemeente). We zouden kunnen zeggen dat dit "de handelingen zijn van de opgestane Christus door de gelovigen heen."

Als gevolg van de uitstorting van de Heilige Geest zien we de verspreiding van het getuigenis van Christus en Zijn onderwijzingen van Jeruzalem, Judea, Samaria tot het uiterste der aarde (Hand. 1:8).³ Eén van de bedoelingen van dit boek was ongetwijfeld om te laten zien dat de Joodse Messias en Zijn zalving voor alle mensen en voor alle tijden zijn.

Auteurschap

a. *Bewijs uit de Bijbel* – Hoewel er in het boek Handelingen geen aanspraak wordt gemaakt op het auteurschap, is er veel bewijs in de Bijbel te vinden dat Lucas de auteur is. Zowel het evangelie van Lucas als het boek Handelingen werden opgedragen aan Teofilus (Lucas 1:3, Hand. 1:1)⁴. Deze overeenkomst, gekoppeld aan de verklaring "Mijn eerste boek heb ik gemaakt, Teofilus, over al wat Jezus begonnen is te doen en te leren" laten er geen twijfel over bestaan dat Lucas de auteur was.

Bovendien wordt het bij nauwkeurige lezing van het boek Handelingen duidelijk dat de auteur een metgezel van Paulus was op veel van zijn reizen. Door de bewoordingen in Handelingen 20:4-5 kunnen andere metgezellen, zoals Sopater, Aristarchus, Secundus, Gaius, Timotheus, Tychicus en Trophimus worden uitgesloten.⁵

De apostel Paulus verklaart echter zelf dat Lucas bij hem was tijdens zijn gevangenschap in Rome (Kol. 4:14, 2 Tim. 4:11, Fil. 24)⁶ en met name in 2 Timotheus 4:11 vermeldt hij dat "alleen Lucas nog bij mij is." Deze aanwezigheid van Lucas tijdens de gevangenschap van Paulus, gecombineerd met het gebruik van het woord "wij" in het verslag over de gevangenschap van Paulus bieden afdoende bewijs voor het auteurschap van Lucas.

b. *Bewijs uit andere bronnen* – Bronnen buiten de Bijbel om ondersteunen ruimschoots dat Lucas de auteur van het boek Handelingen is. De Muratorische Canon⁷, die door Irenaeus (133-200 AD), Tertullius (160-200 AD), Clemens van Alexandria (150-215 AD) en Origenes (185-254 AD) werden gestaafd, beschouwde Lucas als de auteur van zowel het boek Handelingen als het evangelie van Lucas.

De ontvanger van het boek Handelingen

De ontvanger van zowel dit boek als het evangelie van Lucas was een man die "Teofilus" werd genoemd (Lucas 1:3, Hand. 1:1 – *zie eindnoot 4*). Teofilus was waarschijnlijk een belangrijke Romeinse functionaris die pas tot het Christendom was bekeerd. Het woord "hoogedele" (Lucas 1:3) houdt "waardigheid, eer en adellijkheid" in.

Het is ook mogelijk dat Teofilus helemaal geen persoon was. Het woord "Teofilus" komt van twee Griekse woorden: THEOS, wat "God" betekent, en PHILEIN, wat "liefhebben" betekent. Het kan zijn dat Lucas aan iemand schreef die God liefhad en wiens naam hij helemaal niet noemde, of aan iedereen die God liefhad.

Ongeacht wat het geval was laten de twee werken van Lucas ons de geschiedenis van het Christendom zien en overbruggen ze de kloof tussen de evangeliën en de brieven van Paulus. Het is uiterst waardevol in het begrijpen van de waarheden van het evangelie en de reactie van de mensen daarop.

Jaar van schrijven

Dit boek werd waarschijnlijk omstreeks 63 AD geschreven, omdat Lucas dit boek beëindigt met het feit dat Paulus tenminste twee jaar een gevangene te Rome was (Hand. 28:30)⁸. Het ligt voor de hand dat Lucas de uitslag van de rechtszaak tegen Paulus zou hebben gegeven als hij het op een later tijdstip had geschreven. De meeste historici zijn van mening dat 63 AD het juiste jaar is.

Over de auteur

a. *Informatie uit de Bijbel* – Lucas wordt in het Nieuwe Testament drie keer met deze naam genoemd (Kol. 4:14, 2 Tim. 4:11, Fil. 24 – *zie eindnoot 6*). Hij is degene die besloten is in de "wij"-gedeelten van de Handelingen waar de tekst in de wij-vorm staat (Hand. 16:10-17, 20:5-15, 21:1-8, 27:1-28:16). Het is mogelijk dat de Lucius die genoemd wordt in Handelingen 13:1 en Romeinen

16:21⁹ dezelfde als Lucas is die het evangelie en het boek Handelingen schreef. Als de Lucius waarover in Romeinen 16:21 gesproken wordt deze Lucas is, dan zou hij familie zijn geweest van Paulus.

In Kolossenzen 4:14 verwijst Paulus naar Lucas als "de geliefde geneesheer". De aandacht die Lucas in zijn evangelie besteedt aan de wonderen die Jezus deed getuigt van een achtergrond als arts (zie opmerking 2 bij Lucas 6:6)¹⁰. Er is geen bewijs dat hij na zijn bekering als arts praktiseerde. Integendeel, als hij dit had gedaan terwijl hij met Paulus was, dan zou hij, zoals sommigen suggereren, tekortschieten als hij daar geen enkel voorbeeld van had beschreven in het boek Handelingen.

Het is echter duidelijk dat Lucas een directe metgezel was van de apostel Paulus. Lucas voegde zich in Troas bij Paulus, wat te zien is doordat het verhaal verandert van de derde persoon (Hand. 16:4) naar de eerste persoon meervoud (Hand. 16:10-11). Dit verslag in de eerste persoon duurt voort totdat Paulus Filippi verlaat en zich naar Tessalonica begeeft. Dit geeft aanleiding om te veronderstellen dat Lucas de groep in Filippi verliet en zich in Handelingen 20:5 weer met hen verenigde. De rest van het boek Handelingen staat weer in de wijvorm en de vermeldingen van Paulus over Lucas (Kol. 4:14, 2 Tim. 4:11, Fil. 24 – zie *eindnoot 6*) tonen aan dat Lucas bij Paulus was tijdens diens gevangenschap (52 AD tot tenminste 60 AD). In 2 Timoteus 4:11 zegt Paulus: "alleen Lucas is nog bij mij". Ongetwijfeld moeten ze in die tijd een innige vriendschap hebben gehad.

b. *Informatie uit andere bronnen* – Buiten de Bijbel om is er overvloedig bewijs over Lucas. Eusebius en Hieronymus stellen beiden vast dat Lucas uit Antiochië in Syrië kwam. Bijna alle artsen in die dagen waren Aziatische Grieken die in Tarsus in Cilicia hun opleiding kregen. Dit geeft bovendien een aanknopingspunt om ervan uit te gaan dat Lucas een Griek was.

Eusebius schrijft: "En Lucas, die afkomstig is uit Antiochië en die van beroep arts is, die voor het grootste gedeelte een metgezel van Paulus was, en die niet oppervlakkig bekend was met de rest van de apostelen, heeft ons twee boeken nagelaten, Goddelijk geïnspireerde bewijzen van de kunst om zielen te genezen, die hij van hen won."¹¹

Hieronymus schreef in 384 AD: "Lucas, een arts uit Antiochië, niet onbedreven in de Hebreeuwse taal, zoals zijn woorden aantonen, was een volgeling van de apostel Paulus en de metgezel op al zijn reizen. Hij schreef het evangelie waar diezelfde Paulus melding van maakt."¹²

Er bestaat aanvullend materiaal over Lucas, maar dat is voornamelijk gebaseerd op overleveringen en niet op feiten.

Handelingen hoofdstuk 1

*1 Mijn eerste boek heb ik gemaakt, Teofilus, over al wat Jezus begonnen is te doen en te leren,
2 tot de dag dat Hij werd opgenomen, nadat Hij aan de apostelen, die Hij had uitgekozen, door de heilige Geest zijn bevelen had gegeven;*

3 aan wie Hij Zich ook na zijn lijden met vele kentekenen levend heeft vertoond, veertig dagen lang hun verschijnende en tot hen sprekende over al wat het Koninkrijk Gods betreft.

Opmerking 1 bij Handelingen 1:3: De uitdrukking "met vele kentekenen" komt van het Griekse woord "tekmerion". De enige keer dat dit woord in de Bijbel wordt genoemd is in dit vers en het benadrukt de zekerheid van de bewijzen die de opstanding van Jezus bevestigden. Het woord "bewijs" is zo sterk, dat het geen nadere beschrijving behoeft. Daarom onderstreept de toevoeging "met vele kentekenen" duidelijk dat er geen enkel redelijk argument tegen de opstanding van Jezus ingebracht zou kunnen worden.¹³

Er is inderdaad meer historisch bewijs van het leven en de opstanding van Jezus dan van ieder ander persoon in de geschiedenis. Als iemand gelooft dat ofwel het leven, ofwel de opstanding van Jezus een mythe is, dan is dat opzettelijke onwetendheid (2 Petrus 3:5)¹⁴.

Opmerking 2 bij Handelingen 1:3: Van acht verschijningen van Jezus aan Zijn discipelen gedurende deze veertig dagen wordt verslag gedaan. De eerste zes verschijningen worden in volgorde vermeld (zie opmerking 9 bij Joh. 21:14)¹⁵ De zevende verschijning van Jezus aan Zijn discipelen was op een berg in Galilea (Matteüs 28:16). Zijn laatste verschijning aan Zijn discipelen was toen Hij in de hemel werd opgenomen, wat in ditzelfde gedeelte en in Marcus 16:19 en Lucas 24:50-53 beschreven staat.¹⁶

In 1 Korintiërs 15:6 wordt nog een keer genoemd dat Jezus aan meer dan 500 broeders tegelijk verscheen.¹⁷ We hebben dit niet als de negende verschijning meegerekend, omdat het zeer waarschijnlijk is dat dit een beschrijving is van dezelfde verschijning die Matteüs op de berg in Galilea beschreef of van zijn verslag van de Hemelvaart van Jezus.

4 En terwijl Hij met hen aanzat, gebod Hij hun Jeruzalem niet te verlaten, maar te blijven wachten op de belofte van de Vader, die gij (zei Hij) van Mij gehoord hebt.

Opmerking 3 bij Handelingen 1:4: De "hen" die in dit vers worden genoemd zijn de apostelen naar wie ook in vers 2 werd verwezen.

5 Want Johannes doopte met water, maar gij zult met de heilige Geest gedoopt worden, niet vele dagen na deze.

6 Zij dan, die daar bijeengekomen waren, vroegen Hem en zeiden: Here, herstelt Gij in deze tijd het koningschap voor Israël?

7 Hij zei tot hen: Het is niet uw zaak de tijden of gelegenheden te weten, waarover de Vader de beschikking aan Zich gehouden heeft,

Opmerking 4 bij Handelingen 1:7: De discipelen hadden zojuist de vraag gesteld wanneer Jezus het koningschap voor Israël zou herstellen (vers 6). Zoals te merken is aan de reacties van veel mensen in de evangeliën, hadden de meeste mensen er geen idee van dat Jezus voor de tweede keer zou komen om een fysiek koninkrijk van God op aarde te vestigen. Zij dachten dat de eerste komst

van de Messias en de oprichting van het koninkrijk op hetzelfde moment zouden plaatsvinden.

Jezus gaf geen rechtstreeks antwoord maar zei in plaats daarvan dat de tijd waarop dit zou plaatsvinden tot de beschikking van de Vader was. Jezus had eerder al gezegd dat noch Hij, noch de engelen de dag en het uur wisten van deze gebeurtenis (Marcus 13:32)¹⁸. Dus in Zijn antwoord aan de discipelen zei Jezus dat het buiten hun zeggenschap of bevoegdheid ging om het tijdstip van Zijn tweede komst te weten.

Hij maakt nu echter wel openbaar dat met de komst van de Heilige Geest een aantal dingen ter beschikking van de discipelen zijn gekomen en Hij vertelt hen vervolgens dat ze Zijn getuigen zullen zijn. De kracht om te getuigen van het evangelie aan anderen is overgedragen aan ons, de volgelingen van Jezus, en staat niet onder de directe zeggenschap van God. Daarom is het niet juist om bij God te pleiten om iemand te behouden. Hij heeft Zijn deel al gedaan en nu moeten wij ons deel doen. God zal voor ons niet het evangelie prediken. Zelfs aan de engelen is het niet toegestaan om voor ons het evangelie te prediken (Hand. 10:3-5)¹⁹. We hebben de kracht gekregen om getuigen te zijn. Het is niet de keuze van God dat sommigen nog steeds niet het evangelie hebben gehoord. Het is omdat we niet getrouw zijn geweest om Zijn getuigen te zijn.

8 maar gij zult kracht ontvangen, wanneer de heilige Geest over u komt, en gij zult mijn getuigen zijn te Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria en tot het uiterste der aarde.

Opmerking 5 bij Handelingen 1:8: Het Griekse woord voor "kracht" is "dunamis", wat betekent: wonderbaarlijke kracht, bekwaamheid, macht, sterkte. Het is het bronwoord waaraan wij onze woorden "dynamisch", "dynamiet" en "dynamo" hebben ontleend. Dit geeft duidelijk aan dat de aanwezigheid en zalving van de Heilige Geest de krachtbron is in het leven van de gelovige.

Het was deze zalvingskracht van de Heilige Geest die de wonderen in het leven van Jezus bewerkten (Hand. 10:38)²⁰. Wij ontvangen dezelfde kracht van de Heilige Geest en we kunnen verwachten te zien dat dezelfde wonderbaarlijke werken die Jezus deed tot stand worden gebracht als we geloven (Johannes 14:12)²¹.

Opmerking 6 bij Handelingen 1:8: De Heer heeft ons bekrachtigd om getuigen te zijn, niet om de rechter of jury te zijn. Een getuige verhaalt alleen maar wat hij heeft meegemaakt. Daarbij geeft hij een bewijs van de waarheid van iets. Van ons wordt verwacht dat we in woorden en daden getuigen van de waarheid dat Jezus in ons leeft en we moeten God degene laten zijn die overtuigt (zie opmerking 76 bij Joh. 16:8)²².

Opmerking 7 bij Handelingen 1:8: Jezus omschrijft een ordelijke voortgang van de manier waarop we Zijn getuigen zouden moeten zijn. We beginnen eerst in Jeruzalem (d.w.z. waar we zijn). Dan gaan we naar degenen die naburig zijn (Judea). Tenslotte brengen we het evangelie naar iedere religieuze groep en bevolkingsgroep (Samaria) over de hele wereld.

Er zijn een aantal heel praktische redenen om op deze manier getuigen te zijn. Jezus verklaarde dat een profeet overal wordt geëerd, behalve in zijn vaderstad en onder zijn verwanten en in zijn huis (Marcus 6:4)²³. Het is kenmerkend dat thuis de moeilijkste plek is om te getuigen. Als we beginnen met diegenen die ons het beste kennen, zal dit bewerken dat we onszelf vernederen en God alle eer geven.

Het is ook zo dat als we worden afgewezen dit ons en ons getuigenis zal vormen, zodat we effectiever en veerkrachtiger worden als we naar het uiterste van de aarde gaan. Iemand die een verlangen heeft om de miljoenen mensen in overzeese gebieden te bekeren, maar zich evenwel niet druk maakt over de toestand van zijn eigen familie en vrienden, heeft een probleem en zal niet het soort getuige zijn wat Jezus nodig heeft.

Degenen die wachten op een wereldwijde bediening en niet actief de gelegenheden die zich voordoen benutten, zullen nooit gebruikt worden. We moeten getrouw zijn in het weinige voordat God ons het "vele" geeft (Matt. 25:21)²⁴.

9 En nadat Hij dit gesproken had, werd Hij opgenomen, terwijl zij het zagen, en een wolk onttrok Hem aan hun ogen.

10 En toen zij naar de hemel staarden, terwijl Hij heenvoer, zie, twee mannen in witte klederen stonden bij hen,

11 die ook zeiden: Galileese mannen, wat staat gij daar en ziet op naar de hemel? Deze Jezus, die van u opgenomen is naar de hemel, zal op dezelfde wijze wederkomen, als gij Hem ten hemel hebt zien varen.

12 Toen keerden zij terug naar Jeruzalem van de berg, genaamd de Olijfberg, die dicht bij Jeruzalem is, een sabbatsreis daarvandaan.

Opmerking bij Handelingen 1:12: Deze "sabbatsreis" verwijst naar de door de schriftgeleerden en Farizeeërs toelaatbaar bepaalde afstand om op sabbat te wandelen. Ze hadden Exodus 16:29²⁵ opgevat als zou het reizen op sabbat beperkt zijn. Daarom hadden ze het juiste aantal stappen berekend die een Jood in goede conditie kon wandelen en dit werd een maateenheid die overeenkomt met ongeveer 1200 meter.

13 En toen zij in de stad gekomen waren, gingen zij naar de bovenzaal, waar zij verblijf hielden: Petrus en Johannes en Jakobus en Andreas, Filippus en Tomas, Bartolomeüs en Matteüs, Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon de Zeloot en Judas, de zoon van Jakobus.

Opmerking 2 bij Handelingen 1:13: Een niet nader omschreven bovenzaal. Er is geen bewijs voor om aan te nemen dat dit wel of niet de bovenzaal was die werd gebruikt voor het laatste avondmaal met Jezus.

Opmerking 3 bij Handelingen 1:13: Alle overgebleven apostelen van Jezus waren aanwezig (Judas had zichzelf opgehangen) en wachtten op de Heilige Geest, zoals Jezus hen had opgedragen (vers 4).

14 Deze allen bleven eendrachtig volharden in het gebed, met enige vrouwen en Maria, de moeder van Jezus, en met zijn broeders.

Opmerking 4 bij Handelingen 1:14: Het feit dat de discipelen eendrachtig waren was een zeer belangrijk deel van het wonder van Pinksteren. Het woord dat hier gebruikt wordt voor "volharden" is het Griekse woord "proskartereo" wat betekent: "er ernst mee maken", "vasthouden aan", "onophoudelijk toegewijd zijn".

Ze waren in staat om de tweedracht te vermijden die gewoonlijk mensen verdelen omdat ze volledig in God opgingen. Ze waren zodanig overweldigd door de gebeurtenissen van de opstanding van Jezus dat egoïstische zaken niet belangrijk waren. Aangezien trots de oorzaak is van alle twist (Spreuken 13:10)²⁶, is onszelf van trots ontdoen de enige manier waarop we ooit eenheid zullen bereiken.

Eenheid brengt de zegeningen van God (Psalm 133)²⁷, terwijl ruzie de vloek van de duivel brengt (Jac. 3:16)²⁸. Telkens wanneer gelovigen tot eenheid komen, wordt de kracht van God zichtbaar (zie opmerking 3 bij Joh. 13:35)²⁹.

Opmerking 5 bij Handelingen 1:14: Deze halfbroers van Jezus hadden Jezus voor Zijn kruisiging verworpen als de Messias (zie opmerking 2 bij Joh. 2:12)³⁰. De Schriften vertellen ons niet precies wanneer ze gelovigen werden, maar in dit tekstgedeelte is het duidelijk dat ze deel uitmaakten van de groep die op de komst van de Heilige Geest wachtten. Eén van deze broers werd uiteindelijk het hoofd van de kerk van Jeruzalem (zie eveneens opmerking 2 bij Joh. 2:12, eindnoot 30).

15 En in die dagen stond Petrus op onder de broeders – en er was een groep van ongeveer honderdtwintig personen bijeen – en hij sprak:

Opmerking 6 bij Handelingen 1:15: Na Zijn opstanding verscheen Jezus acht verschillende keren aan Zijn volgelingen (zie opmerking 2 bij Hand. 1:3). Tijdens een van deze verschijningen werd hij door meer dan 500 broeders tegelijk gezien (1 Kor. 15:6). Daarom is het des te meer bijzonder dat er in de bovenzaal slechts 120 volgelingen wachtten op de komst van de Heilige Geest.

Ofwel droeg Jezus niet aan iedereen aan wie Hij na Zijn opstanding verscheen op om in Jeruzalem te wachten op de doop in de Heilige Geest, ofwel, net zoals in Zijn huidige gemeente, waren niet al Zijn volgelingen gehoorzaam.

16 Mannen broeders, het Schriftwoord moest in vervulling gaan, dat de heilige Geest voorheen bij monde van David gesproken heeft aangaande Judas die de gids is geweest van hen, die Jezus gevangen namen;

Opmerking 7 bij Handelingen 1:16: De profetie uit het Oude Testament waar Petrus naar verwijst is de profetie van vers 20. Voordat hij aan dit punt toekomt, noemt Petrus de vervulling van de profetie over de dood van Judas, die Matteüs later in Matteüs 27:9³¹ aanhaalt.

17 want hij werd tot ons getal gerekend en had aandeel aan deze bediening gekregen.

18 *Deze nu heeft een stuk grond verkregen voor het loon zijner ongerechtigheid en voorovergestort, is hij midden opengereten en al zijn ingewanden zijn naar buiten gekomen;*

19 *en het is bekend geworden aan allen, die te Jeruzalem wonen, zodat dat stuk land in hun eigen taal Akeldama, dat wil zeggen, bloedgrond, heet.*

20 *Want er staat geschreven in het boek der Psalmen: Zijn plaats worde woest en er zij niemand, die erop woont, en: Een ander neme het opzicht, dat hij had.*

Opmerking 8 bij Handelingen 1:20: In het boek Psalmen is geen enkel vers dat de profetie bevat die Petrus hier aanhaalt. Eigenlijk is het een combinatie van twee verschillende gedeeltes. Het eerste gedeelte komt uit Psalm 69:26 en het tweede gedeelte waarschijnlijk uit Psalm 109:8.³²

21 *Er moet dan van de mannen, die zich bij ons hebben aangesloten in al de tijd, dat de Here Jezus bij ons in- en uitgegaan is,*

Opmerking 9 bij Handelingen 1:21: Er bestaat geen twijfel over dat Petrus door de Heilige Geest werd geleid om deze profetieën te beschouwen als betrekking hebbend op Judas en om ze als aanwijzing op te vatten om een vervanger te zoeken. Het is echter niet duidelijk of de vervanger die ze vonden ook werkelijk de keuze van God was.

22 *te beginnen met de doop van Johannes tot de dag, dat Hij van ons werd opgenomen, één van hen met ons getuige worden van zijn opstanding.*

23 *En zij stelden er twee voor: Jozef, genaamd Barsabbas, die de bijnaam Justus had, en Mattias.*

Opmerking 10 bij Handelingen 1:23: De enige keer dat deze twee mannen in de Schrift genoemd worden staat in dit tekstgedeelte. In de Schrift wordt verder geen melding meer van hen gemaakt.

24 *En zij baden en zeiden: Wijs Gij, Here, die aller harten kent, die ene aan, die Gij van deze twee hebt uitgekozen,*

25 *om de plaats van deze dienst en dit apostelschap in te nemen, waarvan Judas vervallen is om naar zijn eigen plaats te gaan.*

26 *En zij lieten hen loten en het lot viel op Mattias en hij werd gekozen verklaard bij de elf apostelen.*

Opmerking 11 bij Handelingen 1:26: Het lot werpen was een algemene praktijk in het Oude Testament. De priesters wierpen het lot om de zondebok te kiezen (Leviticus 16:8) en om het beloofde land tussen de twaalf stammen van Israël te verdelen (Numeri 26:55, Jozua 14:2).³³

Salomo schreef in Spreuken "Het lot wordt in de schoot geworpen, maar elke beslissing daarvan is van de HERE" (16:33) en "Het lot doet twistingen ophouden en scheidt sterke mannen van elkaar"(18:18).

Dit is echter de laatste keer dat het werpen van het lot in de Schrift wordt genoemd. Nadat de Heilige Geest is gekomen, komt de leiding aan de gelovige rechtstreeks van God door de bediening van de Heilige Geest (Joh. 14:25, Jacobus 1:5).³⁴

Eindnoten bij Handelingen inleiding en hoofdstuk 1

¹ Hand. 8:5 En Filippus daalde af naar de stad van Samaria en predikte hun de Christus. 6 En toen de scharen Filippus hoorden en tekenen zagen, die hij deed, hielden zij zich eenparig aan hetgeen door hem gezegd werd. 7 Want van velen, die onreine geesten hadden, gingen deze onder luid geroep uit en vele verlamden en kreupelen werden genezen; 8 en er kwam grote blijdschap in die stad.

Hand. 9:10 Nu was er te Damascus een discipel, genaamd Ananias; en de Here zeide tot hem in een gezicht: Ananias! En hij zeide: Zie, hier ben ik, Here. 11 En de Here zeide tot hem: Sta op en ga naar de straat, die de Rechte heet, en vraag ten huize van Judas naar iemand uit Tarsus, genaamd Saulus, want zie, hij is in gebed.

Hand. 9:17 En Ananias ging heen en kwam in het huis, en hij legde hem de handen op en zeide: Saul, broeder, de Here heeft mij gezonden, Jezus, die u verschenen is op de weg, waarlangs gij gekomen zijt, opdat gij weer zoudt zien en met de heilige Geest vervuld worden.

² Matt. 28:18 En Jezus trad naderbij en sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht in de hemel en op [de] aarde. 19 Gaat dan henen, maakt al de volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb. 20 En zie, Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld.

Marcus 16:15 En Hij zeide tot hen: Gaat heen in de gehele wereld, verkondigt het evangelie aan de ganse schepping. 16 Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden, maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden. 17 Als tekenen zullen deze dingen de gelovigen volgen: in mijn naam zullen zij boze geesten uitdrijven, in nieuwe tongen zullen zij spreken, 18 slangen zullen zij opnemen, en zelfs indien zij iets dodelijks drinken, zal het hun geen schade doen; op zieken zullen zij de handen leggen en zij zullen genezen worden. 19 De Here [Jezus] dan werd, nadat Hij tot hen gesproken had, opgenomen in de hemel en heeft Zich gezet aan de rechterhand Gods. 20 Doch zij gingen heen en predikten overal, terwijl de Here medewerkte en het woord bevestigde door de tekenen, die erop volgden.

Lucas 24:46 En Hij zeide tot hen: Aldus staat er geschreven, dat de Christus moest lijden en ten derden dage opstaan uit de doden, 47 en dat in zijn naam moest gepredikt worden bekering tot vergeving der zonden aan alle volken, te beginnen bij Jeruzalem. 48 Gij zijt getuigen van deze dingen. 49 En zie, Ik doe de belofte mijns Vaders op u komen. Maar gij moet in de stad blijven, totdat gij bekleed wordt met kracht uit den hoge.

³ Hand. 1:8 maar gij zult kracht ontvangen, wanneer de heilige Geest over u komt, en gij zult mijn getuigen zijn te Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria en tot het uiterste der aarde.

⁴ Lucas 1:1 Aangezien velen getracht hebben een verhaal op te stellen over de zaken, die onder ons hun beslag hebben gekregen, 2 gelijk ons hebben overgeleverd degenen, die van het begin aan ooggetuigen en dienaren van het woord geweest zijn, 3 ben ook ik tot het besluit gekomen, na alles van meet aan nauwkeurig te hebben nagegaan, dit in geregelde orde voor u te boek te stellen, hoogedele Teofilus, 4 opdat gij de betrouwbaarheid zoudt erkennen der zaken, waarvan gij onderricht zijt.

Hand. 1:1 Mijn eerste boek heb ik gemaakt, Teofilus, over al wat Jezus begonnen is te doen en te leren ...

⁵ Hand. 20:4-5 En Sopater, de zoon van Pyrrus, uit Berea, en van de Tessalonicenzen Aristarchus en Secundus, en Gajus uit Derbe en Timoteüs, en uit Asia Tychikus en Trofimus, vergezelden hem.

⁶ Kol. 4:14 De geliefde geneesheer Lucas en ook Demas laten u groeten.

2 Tim. 4:11 Alleen Lucas is nog bij mij.

Fil. 23 Epafras, mijn medegevangene in Christus Jezus, laat u groeten, 24 en Marcus, Aristarchus, Demas en Lucas, mijn medewerkers.

⁷ De eerste "canon" was de Muratorische Canon, die in 170 na Christus werd samengesteld. De Muratorische Canon bevatte alle boeken van het Nieuwe Testament behalve Hebrëen, Jakobus en 3 Johannes.

⁸ Hand. 28:30 En hij bleef de volle termijn van twee jaar in zijn eigen gehuurde woning, en ontving allen, die tot hem kwamen.

⁹ Hand. 13:1 Nu waren er te Antiochië in de gemeente aldaar profeten en leraars, namelijk: Barnabas, Simeon, genaamd Niger, Lucius van Cyrene, Manaën, de zoogbroeder van Herodes, de viervorst, en Saulus.

Rom. 16:21 Mijn medewerker Timoteüs en mijn stamgenoten Lucius, Jason en Sosipater, groeten u.

¹⁰ *Lucas 6:6 Op een andere sabbat geschiedde het, dat Hij in de synagoge ging en leerde. En daar was iemand, wiens rechterhand verschrompeld was.*

Opmerking 2 bij Lucas 6:6: Lucas is de enige die ons vertelt dat het om de rechterhand gaat. Dit is de nauwkeurigheid van een Griekse arts die tot in detail een geval beschrijft.

¹¹ Eusebius: *Kerkgeschiedenis of Kerkelijke geschiedenis (Historia Ecclesiastica)*.

¹² Hieronymus: *De Viris illustribus* uit 392.

¹³ Vgl. King Jamesvertaling: "infallible proof"- onfeilbaar bewijs; Statenvertaling: "met vele gewisse kentekenen"; NBV: "herhaaldelijk bewezen".

¹⁴ 2 Petr. 3:5 Want willens en wetens ontgaat hun, dat door het woord van God de hemelen er sedert lang geweest zijn en de aarde, die uit en door het water bestaat.

¹⁵ *Joh. 21:14 Dit was reeds de derde maal, dat Jezus na zijn opwekking uit de doden Zich aan zijn discipelen geopenbaard heeft.*

Opmerking bij Joh. 21:14: Dit is feitelijk de zesde verschijning van de opgestane Jezus (1e – Maria van Magdala (Marcus 16:9); 2e – andere vrouwen (Matt. 28:9); 3e – de twee discipelen op weg naar Emmaüs (Luc. 24:13-31); 4e – Jezus verschijnt aan de discipelen in Jeruzalem – Thomas is niet aanwezig (Luc. 24:36-49 en Joh. 20:19-24); 5e – Jezus verschijnt aan de discipelen in Jeruzalem – Thomas is aanwezig (Joh. 20:26-29).

Het was de derde keer dat Jezus aan Zijn discipelen als een groep verscheen.

¹⁶ Matt. 28:16 En de elf discipelen vertrokken naar Galilea, naar de berg, waar Jezus hen bescheiden had. Marcus 16:19 De Here [Jezus] dan werd, nadat Hij tot hen gesproken had, opgenomen in de hemel en heeft Zich gezet aan de rechterhand Gods.

Lucas 24:50 En Hij leidde hen naar buiten tot bij Betanië en Hij hief de handen omhoog en zegende hen. 51 En het geschiedde, terwijl Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde. 52 En zij keerden terug naar Jeruzalem met grote blijdschap, 53 en zij waren voortdurend in de tempel, lovende God.

¹⁷ 1 Kor. 15:6 Vervolgens is Hij verschenen aan meer dan vijfhonderd broeders tegelijk, van wie het merendeel thans nog in leven is, doch sommigen zijn ontslapen.

¹⁸ Marcus 13:32 Maar van die dag of van die ure weet niemand, ook de engelen in de hemel niet, ook de Zoon niet, alleen de Vader.

¹⁹ Hand. 10:3 Hij zag in een gezicht, omstreeks het negende uur van de dag, duidelijk een engel Gods bij zich binnenkomen en tot hem zeggen: Cornelius! 4 Hij staarde hem aan en werd zeer bevreesd en zeide: Wat is er, heer! En hij zeide tot hem: Uw gebeden en uw aalmoezen zijn voor God in gedachtenisgekomen. 5 En nu, zend mannen naar Joppe en nodig een zekere Simon uit, die bijgenaamd wordt Petrus.

²⁰ Hand. 10:38 Jezus van Nazaret, hoe God Hem met de heilige Geest en met kracht heeft gezalfd. Hij is rondgegaan, weldoende en genezende allen, die door de duivel overweldigd waren; want God was met Hem.

²¹ Joh. 14:12 Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, wie in Mij gelooft, de werken, die Ik doe, zal hij ook doen, en grotere nog dan deze, want Ik ga tot de Vader

²² *Joh. 16:8 En als Hij komt, zal Hij de wereld overtuigen van zonde en van gerechtigheid en van oordeel.*

Opmerking 76 bij Joh. 16:8: Het is de bediening van de Heilige Geest om te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel. Het is niet onze bediening. Wij zijn alleen maar getuigen (Joh. 15:27, Hand. 1:8). Een getuige is niet de rechter of de jury. Hij getuigt alleen maar van wat hij heeft gezien of wat er met hem is gebeurd.

In hun ijver hebben sommige mensen het stadium van getuige overschreden en hebben ze geprobeerd om zelf mensen tot overtuiging te brengen. Ze hebben een taak op zich genomen die alleen tot de Heilige Geest behoort. Dit is niet alleen frustrerend voor de getuige, maar het jaagt veel mensen bij God vandaan. Wij zouden maar een armzalige Heilige Geest zijn, daarom moeten wij ons houden bij onze taak om een getuige te zijn en moeten we de Heilige Geest Zijn taak laten doen.

²³ Marcus 6:4 En Jezus zeide tot hen: Een profeet is alleen in zijn vaderstad en onder zijn verwanten en in zijn huis ongeëerd.

²⁴ Matt. 25:21 Zijn heer zeide tot hem. Wèl gedaan, gij goede en getrouwe slaaf, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u stellen; ga in tot het feest van uw heer.

²⁵ Ex. 16:29 Ieder moet op zijn plaats blijven; niemand mag zijn plaats op de zevende dag verlaten.

²⁶ Spr. 13:10 Door overmoed ontstaat slechts twist.

²⁷ Psalm 133:1 Ziet, hoe goed en hoe liefelijk is het, als broeders ook tezamen wonen. 2 Het is als de kostelijke olie op het hoofd, nedervloeiende op de baard, de baard van Aäron, die nedergolft op de zoom van zijn klederen. 3 Het is als dauw van de Hermon, die nederdaalt op de bergen van Sion. Want daar gebiedt de HERE de zegen, leven tot in eeuwigheid.

²⁸ Jac. 3:16 want waar naijver en zelfzucht heerst, daar is wanorde en allerlei kwade praktijk.

²⁹ *Joh. 13:35 Hieraan zullen allen weten, dat gij discipelen van Mij zijt, indien gij liefde hebt onder elkander.*

Opmerking 3 bij Joh. 13:35: Jezus zei niet dat alle mensen zouden weten dat wij Zijn discipelen zijn door onze leerstellingen, onze kerkelijke plechtigheden, onze afkeer van zonde, of zelfs door de manier waarop wij onze liefde voor God tot uiting brengen. Hij zei heel duidelijk dat een kenmerk waardoor de wereld zou weten dat wij Zijn volgelingen zijn de liefde was die wij voor elkaar hebben.

Diezelfde nacht bad de Heer tot Zijn Vader en gebruikte Hij deze zelfde gedachtegang terwijl Hij zei: "opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons zijn; opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt" (Joh. 17:21). De enige manier waarop het lichaam van Christus één zal zijn zoals de Vader en Jezus Eén zijn, is door Gods soort liefde.

Eenheid tussen gelovigen kan alleen maar tot stand komen door een waarachtige Goddelijke liefde. Het is volgens Jezus het belangrijkste middel dat de gemeente ooit zal hebben om te kunnen evangeliseren. Het is dus niet zo verwonderlijk dat Satan de gelovigen tegen elkaar heeft opgezet. We besteden per jaar miljoenen dollars aan evangelisatie via televisie, radio, conferenties en campagnes en toch is de wereld nog niet tot het evangelie bekeerd omdat het lichaam van Christus niet in liefde is verenigd.

De vroege kerk had geen massale georganiseerde structuur zoals we die tegenwoordig zien, of de mogelijkheid om in slechts een paar uur overal naar toe te kunnen reizen. Ze kwamen zeker niet in de buurt om, in verhouding met ons, zoveel geld uit te geven om het evangelie te verspreiden. En toch zeiden de ongelovigen van Tessalonica over Paulus en zijn metgezellen "Dezen, die de wereld in opschudding gebracht hebben, zijn ook hier gekomen" (Hand. 17:6). In minder dan dertig jaar hadden ze de bestaande wereld het evangelie gebracht.

Voordat wij ooit de grote opdracht van Matteüs 28:19-20 kunnen vervullen, moet er een opwekking van liefde in de gemeente zijn waar leerstelling en plechtigheid op de achtergrond worden geplaatst ten gunste van liefde voor elkaar.

³⁰ *Joh. 2:12 Daarna daalde Hij af naar Kafarnaüm, Hij, zijn moeder en zijn broeders en zijn discipelen, en zij bleven daar niet vele dagen.*

Opmerking 2 bij Joh. 2:12: De Schrift noemt vier broers van Jezus, nl. Jacobus, Jozef, Simon en Judas en maakt bekend dat Hij tenminste twee zusters had. Uit Joh. 7:5 (wat plaatsvond tijdens de laatste zes maanden van de bediening van Jezus) blijkt dat de broers van Jezus tegen het eind van Zijn bediening nog steeds niet in Hem geloofden. In Handelingen 1:14 staat echter dat de broers van Jezus aanwezig waren bij de Hemelvaart van Jezus en met de andere discipelen in de bovenzaal wachtten tot de dag van Pinksteren. In 1 Korintiërs 9:5 worden ze als medewerkers aangeduid en in Galaten 1:19 wordt Jacobus een apostel genoemd.

Vanwege deze verwijzing naar Jacobus als een apostel en vanwege het feit dat Paulus hem samen met Petrus noemt als de enige twee apostelen die hij in Jeruzalem zag, wordt verondersteld dat de Jacobus waarover in Handelingen 12:17; 15:13; 21:18; Galaten 1:19; 2:9,12 gesproken wordt niemand minder is dan de broer van de Heer. Dit zou Jacobus (de broer van de Heer) het hoofd van de gemeente in Jeruzalem maken. Jacobus, de broer van Johannes en één van de twaalf discipelen van Jezus, was toen al aan de marteldood gestorven (Hand. 12:2).

De overlevering heeft geprobeerd uit te leggen dat deze broers en zusters van Jezus eigenlijk Zijn neven waren of kinderen van Jozef uit een eerder huwelijk, in een poging om de leerstelling van de eeuwige maagdelijkheid van Maria te ondersteunen. Het gebruik van het woord "eerstgeborene" in Matteüs 1:25 en Lucas 2:7, in plaats van "de enig geborene" ondersteunt echter de gedachte dat Maria andere kinderen had. Neem in dit verband ook nota van de profetie in Psalm 69:9. Er is geen enkele reden om deze schriftplaatsen niet op te vatten zoals ze er staan en te geloven dat zij de kinderen van Maria waren.

³¹ Matt. 27:9 Toen werd vervuld hetgeen gesproken is door de profeet Jeremia, toen hij zeide: En zij namen de dertig zilverlingen, de geschatte waarde van de geschatte, die zij geschat hadden van de kinderen Israëls.

³² Ps. 69:26 Hun kamp worde tot woestenij, in hun tenten zij geen bewoner.
Ps. 109:8 mogen zijn dagen weinige zijn, moge een ander zijn ambt nemen.

³³ Lev. 16:8 en Aäron zal over de beide bokken het lot werpen; één lot voor de HERE, en één lot voor Azazel.
Num. 26:55 Evenwel zal het land door het lot verdeeld worden; naar de namen van de stammen hunner vaders zullen zij het erven.
Jozua 14:2 eens ieders erfdeel door het lot, zoals de HERE door de dienst van Mozes geboden had betreffende de negen stammen en de halve stam.

³⁴ Joh. 14:26 maar de Trooster, de heilige Geest, die de Vader zenden zal in mijn naam, die zal u alles leren en u te binnen brengen al wat Ik u gezegd heb.
Jac. 1:5 Indien echter iemand van u in wijsheid te kort schiet, dan bidde hij God daarom, die aan allen geeft, eenvoudigweg en zonder verwijt; en zij zal hem gegeven worden.

Hebt u vragen of commentaar n.a.v. deze studie of vertaling, neem dan gerust [contact](#) met ons op.

Over de auteur:

Het onderwijs van Andrew Wommack bereikt miljoenen christenen over de hele wereld. Dit radicale onderwijs doorbreekt tradities en leringen die soms generaties lang zijn overgeleverd, maar niet gebaseerd blijken te zijn op een grondig kennen en begrijpen van Gods Woord. Door Wommacks onderwijs vallen voor veel christenen de puzzelstukjes van de Bijbel op hun plaats, waardoor het weer een springlevend boek wordt dat hen leven geeft, zoals God het altijd bedoeld heeft.

Indien u bent gezegend door deze studie, geef haar door aan anderen van wie u denkt dat ze erdoor gezegend kunnen worden. Ook kunt u de verspreiding van het onderwijs van Andrew Wommack in Nederland ondersteunen door een gift over te maken op rekening IBAN: NL83 RABO 0114 1764 85 t.n.v. Andrew Wommack Ministries Nederland te Naarden. Ook kunt u overwegen partner te worden. Dit is al mogelijk vanaf €10,- per maand. Iedere nieuwe partner ontvang een boek naar keuze (ter waarde van van max. €12,-).

Inmiddels zijn de meerdere studies van Andrew Wommack in boekvorm in het Nederlands verschenen. Graag verwijzen wij u daarvoor naar onze website www.andrewwommack.nl